

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

6 de alio cromi[n]e extraordinario, de Otio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Ad gladiatoria certamina & spectacula pertinent monomachia, & conuersus hastatorum, quem vocant Ioules, seu torneamenta, ex quibus caedes vt plerumque tragediam perficiunt. Vnde merito & haec certamina & spectacula sublata sunt, & improbata a summis pontificibus, & in his vulneratis conceditur quidem poenitentia, de eedentibus autem in his, negatur sepultura, ca. 1. & 2. de torneamen. lib. 5. Decret. tit. 13. c. monomachiam, 2. q. 4. Et clericus in duello pugnans denonitur, c. 1. de cleri. pugnan. in duello, li. 5. Decret. tit. 14. Sed de duello, quod non voluptatis causa, sed vel purgationis seu iudicii causa committebatur, dicemus Deo fauente in iudiciis. Theophilus Antiochenus Patriarcha lib. 3. ad Autolycom contra calumniatores Christianae religionis, & monomachias ait prohibitas spectare Christianis, & interesse spectaculis profanis, ne oculi inquinentur & oculi audiant profana, quae ibi decantantur carmina: dum Thyestis tragica facinora commemorant. Et Tereti liberos deuoratos recitant, & familia.

De alio crimine extraordinario, de Otio.

C A P. 6.

- 1 Homo laboribus additus.
- 2 Labor bonus non debet esse vacuum a mercede.
- 3 Homo pars vniuersi, & vt ipsum moueri perpetuo oportet.
- 4 Otium vanum mors, & otii mala. & 5. 8. 9. 10. 11.
- 6 Tempus triplici modo male teritur, nihil agendo, inutilia, vel male agendo.
- 7 Tempus sistendum.
- 10 Otiosi vt reddant rationem vnde viuunt, lex. & 12.
- 13 Mendicantium validorum non laborantium castigatio quae, & ad quos iudices pertinet, de his leges, & exceptiones penarum. 14. 15. 16. 17.
- 18 Otii iudicium apud quos. & poena. & 19. 20. 21. & 22.

Res ¶ singulari, integrae & vtilis conferantur, & tunc demum excellent, cum vtilibus sibi destinatis inferuiunt: contra si a proprio vsu moderato quiescant, fordescent & corrumpuntur. Homo mancipium laboris factus est, postquam additus operi fuit ab initio, & audiuit ob illud primum ingens caelum, In sudore vultus tui vesceris pane tuo, Genes. 3. Iob id aperte testatur, c. 1. quis nos potest, 13. q. 4. homo, inquit, nascitur ad laborem, & auis ad volatum. Et vita vera haec hominis & felix, laborare. Labores manuum tuarum, ait David, Psal. 127. quia manducabis, beatus es, & benedicti erit: vxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tua: filii tui sicut nouella olinarum, in circuitu mensae tuae. Ecce sic benedicetur homo, qui timet dominum. Et in ecclesiastico, c. 2. hanc ratum sum partem meam, si vterer labore meo. Et rursum, eod. c. 7. non oderis laboriosa opera. Ecclesiastes etiam, c. 5. hoc visum est mihi bonum, vt comedat quis & bibat, & fruatur lactia, ex labore suo, quo laborauit ipse sub caelo, numero dierum suorum, quos dedit illi Deus, & haec est pars illius, &c. Et, bonorum laborum gloriosus est fructus, Sapient. 3. Quia sapientia reddit iustus mercedem laborum suorum, eod. 10. Et licet laborem non sequatur semper effectus, tamen mercedem suam apud Deum labor habet, ca. nisi cum pridem, § porro, de re nuntiat. ¶ Et ¶ merces felicitatis acquiritur per laborem virtutis, ca. ieiunium, de consec. dist. 5. Dicitque Paulus, 2. ad Thessa. ca. 3. absolute pronuntiauit, vt, si quis noluerit operari, ne manducet. Vt contra iustum est, vt ibi quis consequatur stipendium, vbi laboris impendit obsequium, c. sacerdos, 1. q. 2. ca. caritatem, 1. 2. q. 2. non enim debet esse vacua mercede, § ne autem, de iudicib. in auth. Labor inquam bonus, quem praecedere virtutem voluit Deus & praemium, & vt per illum, quae bona & rara sunt consequamur tantum: & carius quod consequimur eo sudore nobis sit. Sic Hesiodus,

ἦν δὲ ἀγέλης ἰσθόρῳ θεοὶ ἀετὸν ἀετὸν ἐδούρῳ

ἀδύνατοι, id est,

Anse virtutem Deus sudorem posuit immortalis.

Et vt Epicharmes apud Xenophontem, de dict. & fact. Socrat.

πῶνον πωλῶν ἡμῖν πῶνον τ' ἀγὰρ οἱ θεοὶ, id est,

Laboribus vendit nobis omnia bona Deus. Atque vere, Euripid.

in Hippol. act. 1.

πᾶσι δὲ ἰδὺν ὁ βίος ἀνθρώπων,

κ' ἐστὶ πῶνον ἀνάπαιτος, id est,

Omnis arduosa vita est hominum,

Et laborum non est requies.

ταὶ δὲ ποικίλα πᾶσι τοῖς ἀδύνατοι, Euripid. in Supplici. act. 2.

Et enim multi labores multum beant.

Pindarus etiam, in Pythias ode 5. Ep. 2. cum axioma illud dicitur inuicem

posuisset primum,

πῶνον δὲ ὄντι ἀποκλαραῖ ἔστι,

ἔστι ἔστι, id est,

Laborum nemo exfors est,

Neque erit.

Adiicit postea, idem ode 12. & si. Antist. vit. aliam celebrem sententiam superioribus similem.

εἰ δὲ τίς ἔλκεται ἐν ἀνθρώποισιν, ἀνοὶ χυμῶτος ἢ φαίνας.

id est,

Si quaedam felicitas inter homines est, non sine labore videtur & apparet.

Adstipulatur Horatius, sermo. 1.

Nihil sine magno

Vita labore dedit mortalibus.

Et apud Theocritum,

οἶνον ἀλοιῶντες φεῖραν τὸ μετὰ δουρῶν ὕπνον,

ἐκ χαλαρῶν ἀργύρον τελεθεὶ θυμῶσδε μάστιγι.

ἀργύρον δὲ ἀμῶντας ἐν βεβήνῳ κορυμνῶν

κ' ἀλγῶν εὐδῶνται. ἐκινῶσαι δὲ τὸ χεῖμα.

εὐκλῆς δὲ τῆσδε ἀσχροπαίδος βίος. ἢ μελαδάνη

τὸν τὸ αἶμα ἐν γαλῶνται. πᾶσι δὲ τῶν αἰσῶν.

id est,

Qui trituras frumentum, fugite somnum meridianum,

Ex culmo tunc paleae quam maxime exorunt.

Messores incipere oportet, cum galeria excitatur,

Et de sinere cum illa dormit, & sine sensu tolerare astum.

Operari, vane vita optanda est, quia non curat

Eum qui potum ministrat: abunde enim illi sappetit.

¶ Vniuersum hoc, inquit Marsilius Ficinus, lib. 12. episto. Callima, 3

cho scripta epist. 23. cuius quodammodo partes sumus, semper cum moueatur, & id quod, tradit Iustin. §. ut autem lex, de non alien. reb. eccle.

certe nos ab aditione motuque vacare neque possumus unquam, neque

debemus. Praesertim quando primus perpetuusque, motus, ut placet Platonis, est ipsi animae naturalis, & vita nihil aliud est, quam animae

motus, & actus. Motus verus, ad bonum est laborare: contrarius vero

malis operam dare. ¶ Nec ¶ mihi videtur homo dicendus, qui Epicuri

de grege porcus, bene curata cute viuit conditus voluptatibus, iners teres, & inuile pondus, numerus & fruges consumere

natus. Vt probe Seneca dixerit, episto. 86. otium sine literis mors est,

& viuis hominis sepultura. Abuntur enim illi vita, brutis animalibusque peiores otiosissimi animalia vsui nobis sunt ad quaedam:

isti autem noxii, tantum laborantium hominum victum comedentes

fuci stupidi & frugum bonorumque corruptiones. Potiusque spiritum vt pecudes trahentes, quam viuentes, vt ait Crinitus,

lib. 2. de hon. discip. c. 12. Natura humana, inquit Theodericus

Gotthorum rex, Cassiod. li. 1. varia. epist. 40. sicut duris laboribus instruitur, ita per otia torpentia infatuatur. Proinde criminari datur, ita

otiosi vt nullos labores quis probos suscipere velit, quantumuis diues fuerit: tum quod is a natura ita degenerat, tum etiam quod

naturam propriam abhorrendo, in superbiam incidat. Sic enim cecinit David,

Psal. 72. c. paratus, 23. q. 1. in labore hominum non sunt,

& cum hominibus non flagellabuntur: ideo tenuit eos superbia, & operi sunt iniquitate & impietate sua. Contemnit enim quod dictum est,

Psal. 103. exibit homo ad opus suum & ad operationem suam vsq. ad vesperam.

Qua sententia monemur nunquam ab aliquo opere bono nos otiosos esse debere, ne si otium a bonis irreplebit, vacuam illam sedem metris & corporis nostri, quam obseruat aduersarius hostis humanae naturae, vanis & impis cogitationibus & pessimis laboribus repleat. Quia vt tradit D. Hieronymus, ad Rusticum, & in c. nunquam, de consecrat. dist. 1. otiositas

multam docuit malitiam, Eccles. c. 33. c. nisi cum pridem §. verum, de renuntiat. Et ecce, haec iniquitas fuit Sodomae, Exechiel. c. 16. superbia, firmitas, panis abundantia, & otium ipsius & filiarum eius.

Ex ¶ hoc otio seminarium omnium malorum. Prodeunt hinc fures: qui enim sua consumunt, dum defunt, aliena sequuntur.

Ex otio autem & inertia paupertas & inopia, Qui sectatur otium, replebitur egestate, Prouerb. 28. vt is, qui exerceat terram suam, saturatur panibus, Prouerb. 12.

ἀργῶ, Euripid. in Electra act. 1. ἢ εἰδῆς, θεὸς ἔχων ἀνάσσει,

εἶον δὲ αἰὲν ἀνὴρ εὐκλῆς ἀνὴρ πῶνος,

id est,

Nemo enim ignauus, & si Deum in ore habeat,

Victum acquiras sine labore.

Ea de causa admonet fratrem Perfam Hefiodus, circa principium, 2. oper. & dicit.

ἔργα δὲ τῶν ἀνθρώπων θεοὶ διατεταμένως ἐπέβουλον, οὐδὲν ἄνευ θεῶν γινώσκοντες, οἱ δὲ ἀνθρώποι, &c. id est,

Labora solida Perfa

Opera, qua hominibus Deus destinavit. Ne quando cum liberis vxoribz, animo dolens Quæstus victum per vicinos, qui negligant, scilicet dare.

Apud Aristophanem, in Pluto, paupertas optimis argumentis docet, se esse omnium bonorum causam inter homines, nempe quod eius metu, artes & mercaturam & reliqua, quibus diuitiæ parantur, homines sectentur, & in his laborent. ¶ Secundo, ¶ qui otio desidioso sciant, tempus labi irremocabile patiuntur, quia iactura damnosior alia non est. In quo tripliciter maxime peccatur, cum scilicet nihil boni agitur, vel quando in rebus modicæ, vel nullius utilitatis teritur, vel si male agatur, Crin. lib. 15. de bon. dist. 6. 3.

¶ Tempora ¶ inquit Seneca, lib. 1. episto. epist. 2. quædam surripiuntur nobis, quædam subducuntur, quædam effluunt, vtræq; sistenda. Turpissimam iactura quæ per negligentiam fit. Magna pars clabitur male agentibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus. Erit tempus in æstimabile ei qui intelligit se quotidie mori, & tantum a vita subtrahi, quæ tum dierum adicitur. Sera nimis vita est crastina, viue hodie. Quod profequitur erudite Marcellus Ficinus ad Laurentium Medicum scribens, lib. 1. Episto. epist. 81.

Referet Alianus, lib. 2. var. hist. c. 5. Lacedæmonios temporis paritate existimasse habendam esse, nec permisisse civibus in otio, vel in ludicris id consumere. Cuius testimonium illud, quod cum nuntiatum esset Ephoris Lacedæmoniorum, eos, qui Diceleiam tenebant, deambulationibus vti pomeridianis, cum mandato miserunt ad eos qui dicerent, Ne deambuletis, ut genio indulgentis potius quam ut corpus exerceatis. ¶ Orosius, lib. 2. ca. 16. otio ¶ discordias nutriti scribit. Et ut Catullus ait, ad Lesbiam.

Oium reges prius, & beatas perdidit verba.

¶ Lex ¶ Cæorum de senibus admiranda, quæ ab ipsis senibus obseruabatur, vt coronati cicutam biberent, cum sibi ipsis consilii essent, se ad promouenda patriæ commoda inutiles amplius esse, animo iam ob ætate delirante. Alian. lib. 3. de var. hist. ca. 36. ¶ Apud ¶ Sardos quoque, idem lib. 4. ca. 1. quibus & lex erat, quæ, vt eas ignauæ exigeret & socordia, & qui otiose viueret, eum rationem reddere oportebat, & vnde viueret ostendere. Lege alia cautum erat, vt filii parentes senio confectos sustibus cæderent & interemtis sepelirent: absiudum arbitantes esse, si delirus senex vterius in vitis ager. Lex illa nimium seuera quidem, & impii in parentes: at quantum apud illos esset otiosi & inutilis hominis odium ostendit, vt neque etiam parentibus ob id parcendum esse voluerit.

¶ Mira ¶ obseruatio operis inter politica animalia, apes videlicet: cessantium inertiam notant, castigant mox, & puniunt morte, vt scribit Plinius, lib. 12. c. 10. ¶ Quamobrè ¶ cum Lerua malorū sit otiositas, & scelerum viperina origo: ii, quibus demandata est reipub. cura & politia, summo opere otiosos castigare & emendare conati debent, vt interceptant eo remedio ad scelera proximum gradum. Atque ideo inquirere debent sedulo quomodo, & vnde quis viuat, quam artem exerceat, & erroneos, quos vocamus vagabundos, eo quod vacent & otiosi sint, vel limitibus suis exilio propellere, vel ad operandum cogere, & recusantes punire: vt olim vidi sæpe condemnari in Gallia, ad remos tractandos regiarum nauium.

¶ Sunt ¶ Mendicantes valde refugientes laborem, aduersus quos iudicibus quibuscunque, quorum appellatio nullo alio iudice intermedio ad senatum deuoluitur, ius notionis cõcessum est singulari priuilegio, vique ad sententiam definitiuam ex constitutionibus regis, Carol. 7. art. 37. Lud. 12. in publ. an. 1499. art. 91. & 92. Statuit curia suprema senatus Parisiensis, anno 1532. in tomo 3. constitut. regiar. ex Rebuffi rapso. hacq; omnia decreta, in §. si vero visa occasione, cum seq. de questor. in aurb. colla. 6. vt mendicantes omnes validi, qui artem non nossent, a magistratibus politicis ciuitatum caperentur, & operibus publicis addicerentur, putat ad fossas purgandas, viarum quilibet egerendas, & similia opera. Prohibetque, ne quis homines erroneos hos, otiosos, & mendicantes validos, celet domo: neve hi turmatim extra vrbes incedant, neque ultra duos associari, alioquin licere eos prehendere,

& proximo tribunali iudici sistere puniendos. Aliis placitis cautum, in d. 3. par. constit. regiarum, vt si quando mendicantes validi deprehensi sint, in elemoynis publicis eo prætextu elemoynam vere indigenum fraudare, si moniti non abstineant, fustigentur. Lex etiam erat antiqua Francorum, Beat. Rhena. lib. 2. ver. Germanica. Mendicis vagari per regiones non permittuntur: suos pauperes qualibet ciuitas alio, illis nisi manibus operentur, nullus quicquam dato. Notat & illa lex mendicantium errantium & pessimum consuetudinem, qui malunt mendicare quam operari, sicuti & Eurimachus exprimit apud Homerum, Odys. c. seu 18. circa finem, affatus Vlysem, qui se mendicum simulabat: ad quem, postquam interrogasset, num vellet seruire, & promississet se eum suscepturum in agri extremitate cum aliqua mercede, adiecit,

ἀλλ' ἐπεὶ ἐν δὴ ἔργα κτλ. ἐμμάστε, ἢ ἐβελήστε ἔργον ἐπιούρητον, ἀλλὰ πῶς ἔσται κτλ. ἡμῶν βέλαι, ὅς ἂν ἔχρησ βροχῶν σὺν γαστρὶ ἀναλλογ, id est,

Sed quoniam opera mala didicisti, non vales Opus adire, sed trepidare in populo Vis, ut possis pacere tuum ventrem insatiabilem.

¶ Dicitur ¶ mendicus erro, vagus ab Homero, idem, in princ. 14 Odys. 18. & Græcis, ἐλάπης. Ertonem porto Labeo definiuit pusillum fugitium esse, & ex diuerso fugitium magnum, ertonem esse. Quod explicans Vlpianus ait, in l. quis sit fugitiuus, 17. §. errorem, de adul. edi. lib. 21. P. iiii. 1. errorem proprie esse, qui non quidem fugit, sed frequenter sine causa vagatur: & temporibus in res nugatorias conuertis, serius domum redit. Proinde & errorem esse, animi vitium dicitur, Vlpia. l. ob que, 4. §. idem Pomponius, eod.

¶ Imperator ¶ Valens, l. 1. de mendican. valid. lib. 11. C. tit. 25. 15 iubet mendicantium robur & integritatem corporum exquiri & explorari, & inertibus validis iubet pœnam imponi, vt si serui sint, dominis reddantur: si autem liberi sint, addicantur seruitio eius, qui imposturam & inertiam illorum prodiderit. Et ex nouella constitutione ad rectores ciuitatum, hoc munus relictum, inquirendi de personarum mendicantium qualitate, & quos inuenierit segnes agriculturæ vel aliis operibus aptos, ad ea remittendi, & in meliorem vitam mutandi, §. si vero vita occasionem, cum seq. §. de quaest. colla. 6. in aurb. Vtilius, iis esurientibus panis tollitur, si de cibo securi iustitiam negligat, quam esurientibus frangatur, c. non omnis, 5. q. 5. & potius expediret, negaris alimentis hos delinquentes inertia fame perire, quam in delicto fouere, l. bona fides, depof. in P. Nulla est, inquit Columella, lib. 1. de re rust. c. 8. maior vel nequissimi hominis custodia, quam operis exactio, vt iusta reddantur.

¶ Valens ¶ ignauis sectatores, qui ad emittenda ciuilia munera in solitudines & monasteria secedebant, retrahi ad labores statuit, neque prætextu religionis ignauiam passus est, l. quidam ignauia, 26. de decurio. lib. 10. C. tit. 31. Quod & alius Cæsaribus placuit, §. qui sub prætextu, de sacrosancti. eccles. C. l. si quis curialis, de episcop. & cleric.

¶ Excipiuntur ¶ religiose personæ, quæ mendicantem religionis causa professæ sunt ex voto, alioquin non inertes, sed vt liberius inseruiant, rebus secularibus expeditæ, Dei ministerio: quallium sunt sacræ mendicantium familie quatuor, Diuorum Augustini, Francisci, Dominici, & sodalitiū Carmelitarum, quarum instituta eo meliora, quo mendicantem illam voluntatiâ strictius obseruant: peiora, quo proprietatibus rerum & bonis se ingurgitant: abominanda si negotiationibus & vfuris intendunt, c. vni, §. sane de religio. domi. in Sex. Sunt & cum iis approbandi elemoynarum impendendarum in redemptionem captiuorum, vel hospitalium victui, quæstiones: dummodo castigentur abusus, iuxta iuris pontificii præscripta, c. cum ex eo, de pœni. & remiss. apud Gregor. Clemen. 2. §. 1. eod. in Clement. Excipiuntur quoq; pauperes, qui aliqua accepta fortuita clade, lapsi sunt facultatibus, & mendicare palam erubescunt, iis namque subueniri æquum est, Joan. de Plarea, ad l. vni. de mendic. valid. lib. 11. C. etenim isti artes & dolos mendicantium validorum non exercent, neque inertia factoue suo in id malum inciderunt. Otium itaq; & inertiam hic potissimum plectenda annotamus.

¶ Erat ¶ quoque apud Lacedæmonios otii iudicium, pœna autem secundum Draconem, infamia: secundum Solonem, tertio otii conuictus multa priuationis honorum, vt auctor Iulius Polux, lib. 8. Onomastic. Apud Sardoas, & pœnas ignauia quoque & socordia constitutas diximus, vt qui otiose viueret, eum rationem reddere oportebat, & vade viueret ostendere, ex Aliano,

lib. 2. de var. hist. ca. 1. Plutarcho autem scribit, in Solone, Draco- nis legem esse, quae non deditur aduersus mortem, id est, non conuictos in- terficere. Ad infamiam autem Solonem reduxisse mortem, par est credere. ¶ Refert Aul. Gellius, lib. 4. c. 20. apud Censores delibe- rarum esse de nota eius, qui ad Censores aduocatus in iure stans clare nimis & sonore oratione, tanquam illud iudicium vagi ani- mi foret, & hallucinantis, fluxu atque apertae securitatis. ¶ Ama- sis apud Aegyptios rex, legem condidit, ut singulis eorum annis, Aegyptiis scilicet, apud prouinciarum praesides demonstrarent, unde viverent. Et qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret se legitime vivere, is morte afficeretur. Quam legem Solon, ut ait Herodotus qui hanc refert, lib. 2. ab Aegyptiis mutuatus, Atheni- ensibus tulit: quam illi, quod sit castissima, assidue vsurpat. ¶ Ger- mani olim ignauos, imbelles, & corpore infames, ceno ac palu- de iniecta super crate mergebant, ut auctor Cornelius Tacitus, lib. de morib. Germanorum. Atque palam est, vsucapionum seu praes- criptionum causam, originem habuisse a segnitie, & inductas praes- criptiones ad euitandam miserorum segnitiam maxime, c. vi- gilanti, de praescrip. ne diutius rerum dominia sub incerto remane- ant, l. de vsuc. P. ¶ Athenis celeberrimum fuit institutum, sed a Solone, ut Herodotus ait, traductum & Aegyptiorum legibus, quo otium & inertia in iudicium vocarentur, singuli que annis omnes ciues adesse coram magistratu tenerentur, responsuri qua arte quibusve opibus ipsi suique vitam traigerent. Fuitque haec Areopagitarum in primis cura. Ideo vocati in ius Cleantes Nar- cidemus, & Alcibiadi noui Philosophi, ut sciretur unde viveret, qui nullus essent facultatibus, ut refert Athenæus, & alii, lib. 4. ca. 20. & lib. 5. ca. 2. Diog. Laert. lib. 7. Valer. Maxim. lib. 2. de insti. antiq. c. 1.

De iis, qui Popinas frequentant.

CAP. 7.

- 1 Popinarum frequentatio ex nimio otio, eaque malorum plurimum causa.
2 Popinarum & ganearum frequentatio in Gallia vxoratis & ciuibus quarum, ut & iure pontificio & canonum clericis, & poena. no. 4. 5.
3 Caupona aleatorum locus & perditorum.
4 Cauponarum seu tabernarum in stituendarum causa, & caupo- nis qui. & delicta eorum. Et 9. 10.
7 Caupones de quibus, & pro quibus personis tenentur aliis hospiti- bus. Et 8.
11 Popinis interdictum vendi aliud, quam legumina & olera cocta.
12 Summularia leges, qua viuendi modum constituiebant.

O Tium perniciosi vitium traditum est, sectari ganeas & popinas, quo inficitur plebis fere omnis multitudo, quo & facultati- bus, dulci quodam veneno infecti & sopiti, spoliantur, & infini- tes, & furandi maleuolentia oriuntur semina. Ideo lege Co- rinthiorum, ut ait Diphilus in Mercatore, apud Athenæum, lib. 6. cap. 2.

Si nihil habens prorsus videtur splendide
Vixisse, carnis datur per herculem.
Nulli licet vixisse sic furis sine
Intelligi. Sed est necesse noctibus
Spoliare furarive, vel cum quopiam
Habere partem, falsa testari, in foro
Fallere accusare. Pessimum genus
Purgamus hoc & rectissime.

¶ Prohibentur in Gallicis ciuitatibus & oppidis, singulis annis repetitis constitutionibus, vxoratis, & ciuibus & oppidanis, voce praecoris ganeae & diuerforia illa viatorum causa instituta. Saep enim nidore earum helluones natus attrahit & gutture inescat- tifices & mechanici, obliuiscuntur domesticam familiam, & vnicuique symbolo consumunt soli, quod omnibus domesticis fame laborantibus in hebdomadam suffecisset: ibique interim helluo- nes terunt tempus, quod ad vitam conquirendam necessarium valde est. Atque inde ebrii exeuntes audaciores ad scelera prode- unt. Quibus poena meo iudicio esse aptior non posset, ieiunio ab- steinio, cum carcere publico: ut per qua quis peccauit, per ea tor- queatur. Horatius; 2. Sermo. maximum opprobrium putat po- pinonem dici, dum ait;

Inbecillus, iners, sim quiduis: adde popino.

¶ Causi quod iuris, si quis seruum meum, 26. de iniur. in Piniuriam fieri patri dicat aut domino, si quis filium aut seruum in popinam

duxerit, nempe, quod eo colluuiis hominum & aleatorum & ead- ronum conflit turba. Sic enim cauponam, id est, tabernam vinar- iam, tradit primum in iudicium Lydiorum Herodotus, in 1. ut lu- dos, quorum auctores sunt, liberius exerceant. Alianus, lib. 13. cap. 14. arguit Byzantiorum temulentiam, qui relicti suis aedibus & domibus peregrinis eas mercede locabant, ut transmigrarent in cauponas, vxores etiam illis relinquentes, tanquam duorum cri- minum reos, temulentiae, & prostitutionis. ¶ In clericis hoc vi- tium magis reprehenditur & punitur iure canonum Apostolico- rum, c. Apostolo, 41. Inter quos hic, ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διά- κονος ἢ κληρικός ἢ ἄλλος ἐκ τῶν ἐκείνων, ἢ πᾶσι χριστοῦ, ἢ καθαρῶς θεῷ. Episcopus, presbyter, aut diaconus, qui alea aut ebrietatibus indulget, aut desinitio, aut deponitur. Monet Deus, ne grauentur corpora crapula & e- brietate, Luca 21. & c. a crapula, de vit. & honest. clericis. Et in con- cilio generali, Clerici tabernarum prorsus euentis, c. clericis, ca. 15. eod. nisi causa necessitatis in itinere constitutus cogat. In concilio Laodi- censi, omnibus clericis, & qui propositum solum habent continen- tia, prohibuit quoque popinas, nisi causa necessitatis intra- re, c. non oportet clericos, 4. 2. dist. ¶ In sexta synodo idem & statu- tum, & multo magis cauponam, tabernam seu ergasterium exer- ceteri, c. nulli clericos, 4. dist. Idipsum concilio Carthaginiensi, c. cleri- ci, d. dist. Sed in Laodicensi traditur, non oportere non solum clericos, sed nec etiam laicos Christianos ex symbolis, quae vulgus comestialia appellat, conuiuia celebrare, c. non oportet ministros, & c. comesartianos, ea dist. 4. 4. c. nullus, de consec. dist. 5. Alio canone ap- ostopolico, c. 53. apostolorum est per ueneris, ἐν χαριστικῶν φρασεῖν ἰσχυρὰ ἀ- ποκρίσειν, παρὰ τὴν ἐν ταυθῶν ἐπιπέδῳ ἀνάκονη καλῶν, id est, Si quis clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit, a com- munionem excluditur. Excepto tamen eo, qui necessario in itinere, in co- mune dinerit hospitium. ¶ Certe & cauponum & ganearum insti- tutio, necessitatis causa fuit, non voluptatis. Sunt enim caupones, qui viatores pacendi vel quiescendi causa hospitio excipiunt, vel habitandi causa, vel hospitio repentino, Vlpia, licet gratis, 6. §. in factum, nan. caupo stabul. lib. 4. P. tit. 9. & caupo mercedem accipit, ut viatores in caupona esse patitur, Caisus, in l. manita, 5. eo. tit. Hos- pites hi tamen & caupones, ganearumque aeditui, fœde peccant, & coercitione egent, tū in suscipiendis, quos non de certum, dum tyrannice in eos, quos suscipere coguntur, se gerunt. ¶ Nam duo genera sunt ibi hospitum voluntariorum, qui habitandi causa ibi sunt: & viatorum, quos repellere ex itinere venientes non possunt, sed coguntur suscipere, l. §. caupo autem, furt. aduers. nau. lib. 47. P. tit. 5. Quare illorum factum praestant quos habitatores deligunt horum viatorum non praestant, si quid ab iis factum sit, nocitum- ve, d. §. caupo. nisi saluam fore rem polliceantur, id est, nisi custo- diam ipsi suscipiant, l. i. §. si. & l. sicur, nau. caupo stab. in P. Inter vol- untarios hospites & illi sunt, qui loci illius incoxae sunt, quive hel- luones apud cauponem cibi voluptuosioris gratia conueniunt, quibusque vna is subministrat & luxuriae fomenta, l. que adul- terium, 29. ad leg. Jul. de adulter. lib. 9. c. tit. 9. ¶ Ut non immerito caupona pro prostibulo habita sit, l. si. si mancip. ita venie. ne profi. lib. 4. C. tit. 55. speciem namque habent pietatis diuersoria & caupo- nae, sed te vera, quod ibi exhibetur, non pietatis, sed lucri studio sit. Sicuti Plato, 11. de legi. probat quidem cauponariam & taberna- riam rationem in ciuitate eorum, qui hospitalitate indigentiam suppleant in diuersorio, rebuque aequalitatem adhibere conantur. Ceterum caupones tanquam cupidos iure detestatur. Sic, inquit, ubi multi longaeque viae ducunt in desertis locis, cauponandi gratia do- mos edificunt: oblati diuersorio tempestate pulso suscipiunt, & calori- bus pressos recreant. Verum deinde non tanquam amicos hospitalibus numeribus donatos remittunt, sed ut in inimicos atque captiuos se redime- re crudeliter cogunt, rebuque omnibus spoliant. Quae, ceteraque ha- iusmodi in his omnibus turpiter acta faciunt, ut studia haec, quae indi- gentibus opem ferunt, calumnia sint subiecta.

¶ Proinde leges idem Plato, eod. ad caupones & popinas per- tinentes sic tradit.

- 1. Nemo optimum ciuium caupo fiat.
2. Qui illiberali cauponatori cupiam operam dedit, a qualibet possit apud optimates accusari, itq. causam in vinculis dicat: quod si domum indigno studio maculasse deprehenditur, vinculis annuis ab hoc opere arceatur. Si iterum lapsus, biennium vinciat, ac deinceps quoties peccasse deprehenditur, duplo tempore semper deincepsur.
3. Peregrini duntaxat & aduena cauponarij artes sequantur, itq. sint optimi, aut quam minime mali.
4. Impendit & emolumentum examinato, quod medio cre cauponali lu- cre sit, ut dunt legu custodes, & tam impendit, quae emolumentum con- scribant.